

Priešekspozicinė žmogaus imunodeficito viruso profilaktika

Prof. Ligita Jančorienė
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Klinikinės medicinos instituto Infekcinių ligų ir dermatovenerologijos klinika
Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Infekcinių ligų centras

Parengta pagal tarptautines gaires ir prof. Ligitos Jančorienės pranešimą, skaitytą 2022 10 13 seminare Lėtinio virusinio hepatito C ir ŽIV koinfekcija

Priešekspozicinė žmogaus imunodeficito viruso (ŽIV) profilaktika (PrEP) – tai prevencinis antiretrovirusinių vaistų vartojimas, siekiant sumažinti užsikrėtimo ŽIV infekcija riziką. PrEP yra skirta asmenims, neužsikrėtusiems ŽIV.

Jungtinių Amerikos Valstijų maisto ir vaistų administracija 2012 metais patvirtino PrEP kaip ŽIV prevencijos metodą asmenims, kuriems yra didesnė rizika užsikrėsti ŽIV. Po 2 metų, 2014 metais, Ligų kontrolės ir prevencijos centras paskelbė pirmąsias PrEP skyrimo ir vartojimo gaires. PrEP yra ne tik saugi bei efektyvi, bet ir rentabili, lėšas taupanti prevencijos strategija.

PrEP gali būti skiriami 2 vaistiniai preparatai – **tenofovi-ro dizoproksilio fumaratas** arba **tenofoviro alafenamidas** kartu su **emtricitabinu** (TDF / TAF su FTC), kurie vartojami peroraliai, arba ilgai veikiantis **kabotegraviras** (CAB-LA), kuris naudojamas injekcijoms.

- **TDF / TAF su FTC gali būti skiriami laikantis 2 režimų:**
 - pirmasis – kasdien vartoti po 1 tabletę 1 k./p. Šis metodas tinka visiems asmenims, turintiems riziką užsikrėsti ŽIV;
 - antrasis – 2–1–1 režimas leidžia vartoti vaistą ne kasdien, o pagal poreikį, prieš ir po nesaugių lytinių santykių. Tokiu atveju dviguba vaisto dozė turėtų būti suvartota per 2–24 val. iki lytinių santykių, po to po 1 dozę po 24 val. ir 48 val. po galimos ekspozicijos. Šis profilaktikos metodas rekomenduojamas tik vyrams, turintiems lytinių santykių su vyrais.
- **CAB-LA intraraumeninės injekcijos** atliekamos kas 2 mėnesius. Šis profilaktikos metodas tinka visiems lytiškai

aktyviems vyrams, moterims, translyčiams asmenims, turintiems indikacijų PrEP vartojimui.

Jungtinių Amerikos Valstijų ligų kontrolės ir prevencijos centras rekomenduoja, kad visi lytiškai aktyvūs suaugusieji ir jaunuoliai turėtų būti informuojami apie PrEP kaip galimą ŽIV prevencijos metodą. Rekomendacijos apima PrEP skyrimą cislytėms ir translytėms moterims, švirkščiamųjų narkotikų vartotojams bei vyrams, turinčius lytinių santykių su vyrais.

Pasaulio sveikatos organizacija rekomenduoja PrEP kaip vieną iš visapusiškos ŽIV prevencijos sudedamųjų komponentų, kuri, kartu su kitomis biomedicininėmis, elgesio bei struktūrinėmis intervencijomis, turėtų patenkinti specifinių asmenų grupių, bendruomenių poreikius.

Europos AIDS klinikinė draugija rekomenduoja PrEP asmenims, turintiems didelę riziką užsikrėsti ŽIV, kai apsaugos priemonės naudojamos ne nuolat. Rekomenduojama ŽIV neinfekuotiems vyrams, turintiems lytinių santykių su vyrais, translyčiams asmenims, kai apsaugos priemonės naudojamos ne nuolat su atsitiktiniais ar ŽIV sergančiais lytiniais partneriais, kai nepasiekta ŽIV viremijos supresija. Neseniai buvusi lytiškai plintanti infekcija, poekspozicinės profilaktikos naudojimas ar chemseksas rodo padidėjusią riziką susirgti ŽIV. PrEP gali būti svarstoma skirti heteroseksualioms moterims ir vyrams, nepastoviai vartojantiems apsaugos priemones ir dažnai keičiantiems lytinius partnerius.

Mūsų šalyje prieinami tiek originalūs, tiek generiniai TDF / TAF su FTC vaistiniai preparatai, tačiau CAB-LA, nors ir registruotas Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos, Lietuvoje nėra parduodamas.

- **TDF / FTC 1 tabletė per dieną**
 - Tiek vyrams, tiek moterims PrEP reikia vartoti 7 dienas iki pirmojo kontakto ir nutraukti praėjus 7 dienoms po paskutinio kontakto
 - **Tik vyrams PrEP gali būti skiriama pagal poreikį**
 - Dviguba TDF / FTC dozė likus 2–24 val. iki kiekvieno lytinio akto, po to 2 vienkartinės TDF / FTC dozės praėjus 24 val. ir 48 val. po pirmojo vaisto vartojimo. Duomenų apie veiksmingumą, susijusių su PrEP pagal poreikį vartojant TDF / FTC, moterims nėra
- Prieš skiriant PrEP, reikia atlikti tyrimus dėl ŽIV, hepatito B, hepatito C ir kitų lytiškai plintančių ligų. Kartoti tyrimus po 1 mėnesio, vėliau – kas 3 mėnesius. Nesirgusius hepatitu B reikia paskiepyti. TDF turi poveikį inkstams ir kaulams

The EACS Guidelines app is available for free on

